

DE AMBTENAAR BURGERZAKEN EN ISLAMITISCH FAMILIERECHT

C.S. Post

1 Inleiding

Begin dit jaar werd ik gebeld door mw. Susan Rutten met de vraag of ik in staat en bereid was ter gelegenheid van deze studiedag een inleiding te verzorgen. Graag heb ik die uitnodiging aanvaard. Daartoe heb ik een aantal redenen. Ten eerste is het een onderwerp dat mij aanspreekt. Ten tweede geeft het de gelegenheid om ook in dit gezelschap direct of indirect de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB), waarvan ik secretaris ben, voor zoveel dat nodig is bekendheid te geven. Ten derde past het binnen de ontwikkelingen die binnen het bestuur van de NVVB gaande zijn en die door het bestuur worden aangeduid met het woord "professionalisering". Inzet hierbij is het richten van het vizier op de toekomst met als doel dat middels een professionalisering van alle verenigingsactiviteiten de NVVB het gezag, de dynamiek en de uitstraling krijgt die noodzakelijk is voor een kwaliteitsvolle belangenbehartiging in de breedste zin van het woord. En ten slotte is het goed om in het kader van een symposium van uw vereniging eens aandacht te besteden aan de praktische problemen waarmee wij bij Burgerzaken in deze sfeer bij ons dagelijks werk te maken hebben. Hierbij maak ik wel de aantekening dat ik ten aanzien van de hoofdthema's enkele keuzes heb gemaakt.

2 Burgerzaken

Het is wellicht goed een ogenblik stil te staan bij de achtergrond die voor mij de invalshoek vormt van mijn inleiding. Op 15 december 1993 werd in Utrecht een bijzonder congres gehouden waarbij de tot dat moment afzonderlijk bestaande verenigingen, de Nederlandse Vereniging van ambtenaren van de burgerlijke stand en de Vereniging voor Bevolkingsboekhouding en Militaire Zaken, door fusie samengingen in de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken. Deze fusie had uiteraard een diepere achtergrond. Een achtergrond die met name te maken had met de ontwikkelingen binnen ons vakgebied.

Burgerzaken is de inmiddels ingeburgerde (om dat beladen woord maar eens te gebruiken) verzamelnaam waarmee een vakgebied dat tot het gemeentelijk taakveld behoort wordt aangeduid. Onder de werkzaamheden die bij Burgerzaken plaatsvinden vallen in ieder geval:

(1) het bijhouden van de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) persoonsgegevens (de voortdurende zorg voor de in alle opzichten juiste beschrijving van

mensen die in een gemeente woonachtig zijn);

(2) het verrichten van alle werkzaamheden die te maken hebben met de registers van de burgerlijke stand (aangifte van geboorte, huwelijk, overlijden, huwelijksvoltrekking, inschrijving van echtscheidingen en het verzorgen van andere latere vermeldingen);

(3) het verzorgen van informatieverstrekking uit die basisadministratie en registers aan particulieren, instellingen, bedrijven, pensioenfondsen, deurwaarders, notarissen, advocaten, belastingdienst, justitiële autoriteiten, uitvoeringsorganen sociale zekerheid, enzovoort, die daarop krachtens wettelijke titel recht hebben;

(4) het afgeven van paspoorten en Europese identiteitskaarten, alsmede rijbewijzen (dit laatste met ingang van morgen met gebruikmaking van nieuwe voorschriften en een nieuw model!);

(5) het verstrekken van adviezen in de sfeer van naturalisatie en (geslachts)naamswijziging;

(6) de zorg voor de organisatie van verkiezingen en referenda.

Voor het verdere verloop van mijn inleiding wil ik mij met name richten op de eerste twee genoemde taakgebieden, te weten:

(1) de werkzaamheden voortvloeiende uit de Wet Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens;

(2) de werkzaamheden verband houdende met het opmaken van akten van de burgerlijke stand, alsmede het houden van de registers van de burgerlijke stand.

Binnen het vakgebied Burgerzaken zijn de laatste jaren een aantal grondige wijzigingen doorgevoerd. Bovendien zijn er nog enkele zaken in voorbereiding die ook nadrukkelijk invloed zullen hebben op het werk van de ambtenaar Burgerzaken. Eén ding is al die tijd hetzelfde gebleven: wij hebben steeds te maken met een klant die zich of in persoon, of telefonisch of schriftelijk presenteert en die bij ons de wettelijk voorgeschreven respectievelijk opgelegde aangifteplicht komt vervullen dan wel anderszins bij ons moet zijn ter verkrijging van bepaalde documenten (paspoort, rijbewijs, uittreksels).

Ondanks het feit dat die klant door de jaren heen min of meer als rode draad een spilfunctie bij Burgerzaken vervult, is er rond die klant wel het nodige veranderd. Enerzijds hebben die veranderingen te maken met het veranderen van onze samenleving. Wij leven immers vandaag de dag in een multi raciale en multi culturele samenleving. Toen ik in 1967 bij het toenmalige Bureau Geboorte en Verwantschapsrecht werkzaam was moest ik als aankomend ambtenaar de chef roepen als er een buitenlander voor geboorteaangifte kwam. De buitenlanders die toen kwamen waren hoofdzakelijk Spanjaarden, Portugezen (de latere Kaapverdiënen); daarmee ging het anders met het verkrijgen van de achternaam. Naar de stand van gisteren moet ik constateren dat in Rotterdam een kleine honderdzeventig nationaliteiten voorkomen.

De klant is niet alleen veranderd qua nationaliteit, land van herkomst, status (vluchteling, statushouder, asielzoeker); de klant is in het algemeen mondiger geworden. Nog maar een decennium geleden werd de mededeling van de ambtenaar burgerzaken met betrekking tot de wijze waarop een bepaald door de klant

gewenst doel kon worden bereikt al dan niet morrend aanvaard. Tegenwoordig wordt al vrij snel als reactie op een voor de klant onbevredigend antwoord gesteld: "mijn advocaat belt u zo wel" of "wij spreken elkaar wel bij de rechtbank."

In feite een door mij als gunstig te kwalificeren ontwikkeling. Die ambtenaar Burgerzaken dient zich tegenwoordig immers meer en meer bewust te zijn van zijn taak en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid. Daaraan moeten worden toegevoegd de in dit verband moderne en in zekere zin zelfs wellicht als mode-woorden te betitelen kernwoorden: klantvriendelijk en klantgericht.

Daartoe worden cursussen georganiseerd, seminars en dergelijke, zelfs cursussen hoe met agressie moet worden omgegaan, dan wel hoe agressie kan worden voorkomen.

Ook op het gebied van wet- en regelgeving is er binnen Burgerzaken de laatste jaren het een en ander fundamenteel veranderd en staat ons nog het nodige te wachten. Na vele jaren van voorbereiding werd met ingang van 1 oktober 1994 (ruim zes jaar later dan aanvankelijk de bedoeling was!) het tot die datum formeel bestaande persoonskaartenstelsel vervangen door de verplichte en volgens gedetailleerd voorschrift voorgeschreven automatisering van de bevolkingsregisters een feit. Dit samen te vatten in de per die datum in werking getreden wet GBA.

Per 1 november 1994 trad in werking de Wet voorkoming schijnhuwelijken, die bepalingen bevat waarmee de ambtenaar van de burgerlijke stand te maken heeft wanneer er sprake is van een huwelijk dat in Nederland voltrokken wordt en waarmee de GBA ambtenaar te maken heeft wanneer het betreft de registratie in de GBA indien het huwelijk buiten Nederland is voltrokken. De wet bracht in feite 2 belangrijke nieuwe aspecten:

(1) er ging een preventieve werking van uit (na inwerkingtreding stortte de huwelijksmarkt in Rotterdam en andere grote steden met ongeveer een derde in);

(2) in geval van weigering van huwelijksaangifte en/of huwelijksvoltrekking beschikt de ambtenaar van de burgerlijke stand thans over een titel.

Op 1 januari 1995 trad krachtens Koninklijk besluit van 26 oktober 1994 in werking de wet van 14 oktober 1993 tot herziening van Titel 4 van Boek 12 van het Burgerlijk Wetboek en wijziging van enige andere bepalingen van Boek 1 van dat wetboek, het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en het Wetboek van Strafvordering; binnen kringen van de burgerlijke stand ook wel aangeduid met de "Wet Mulder" (niet te verwarren met de "andere" Wet Mulder die ging over het innen van boetes; het was overigens wel dezelfde meneer Mulder). Deze wijziging had vooral betrekking op de wijze van registratie in de akten van de burgerlijke stand en bracht tevens wijziging in de manier waarop met de registers van de burgerlijke stand moet worden omgegaan. In feite betekende deze wijziging de eerste fundamentele verandering op dit gebied sinds de invoering van het Nederlands BW in 1838.

Daarnaast speelden allerlei andere wijzigingen, waarvan ik kortheidshalve slechts aanduid: koppeling VAS-GBA, invoering nieuw reisdocument, invoering Europese identiteitskaart, invoering nieuw rijbewijs en verzwaring legalisatievereisten voor over te leggen stukken. Als laatste aandachtspunt wil ik hierbij nog

melden dat de eerder gememoreerde verplichting van de automatisering van het bevolkingsregister in feite in vele gemeenten is aangegrepen om de hiermee verband houdende werkzaamheden in een reorganisatie van taken en bevoegdheden te laten doorwerken.

Als algemeen criterium hierbij wordt en is met stelligheid gehanteerd het element kwaliteit van de gegevens. Kwaliteit die, juist vanwege het feit dat meer en meer koppelingen met die gegevens tot stand worden gebracht, van groot belang is en blijft. Het verkrijgen van huursubsidie is afhankelijk gemaakt van de beschrijving van de situatie in de GBA, het verkrijgen van Kinderbijslag idem, het verkrijgen van een uitkering van de sociale dienst, het verkrijgen van toestemming tot gezinshereniging, het aanspraak kunnen maken op bepaalde pensioenvoorzieningen alles idem.

3 De ambtenaar Burgerzaken en het internationale familierecht

Het programma geeft aan dat ik met u zal spreken over problemen in de praktijk met name rond thema's afstammingsrecht, huwelijksvoltrekking en huwelijksontbinding; ongeacht waar die feiten zich voordoen respectievelijk hebben voorgedaan. Wat zijn nu zoal de problemen die in de dagelijkse praktijk van de ambtenaar Burgerzaken in dit verband aan de orde komen. Is er inderdaad sprake van problemen of wordt dit allemaal te zwaar aangezet. Naar mijn mening is deze vraag niet simpel met ja of nee te beantwoorden. Het beantwoorden heeft namelijk alles te maken met de context waarin de vraag wordt gesteld. Het is dan ook beter niet lang stil te staan bij de vraag of er problemen zijn of niet, maar de energie aan te wenden om te bekijken of mogelijk zich voordoende of aandienende problemen kunnen worden opgelost. Met name in deze sfeer wordt, terecht, in toenemende mate grote creativiteit verwacht van de ambtenaar Burgerzaken. Maar die ambtenaar Burgerzaken heeft ook een probleem: hij/zij is er voor om de wet uit te voeren en toe te passen; hij/zij is er niet voor om op deze gebieden beleid te ontwikkelen. Tengevolge van de sterk toegenomen internationale contacten worden wij steeds vaker geconfronteerd met aangelegenheden die een internationaal aspect hebben. Als een Turkse man in Nederland een kind wil erkennen komt de vraag aan de orde welk recht op deze erkenning van toepassing is. In algemene zin wordt hierbij dan als uitgangspunt gehanteerd: de rechtsverhouding tussen vader en kind wordt bepaald door het nationale recht van de vader, met andere woorden op de erkenning is het nationale recht van de vader van toepassing. Zo ook bij huwelijksvoltrekking: simpel gezegd je nationaliteit bepaalt in principe de voorwaarden voor huwelijksbevoegdheid. In feite een gebied dat wel wordt aangeduid met internationaal privaatrecht, i.p.r. Het zijn de aloude regels van de wet AB, waarmee we hier te maken hebben: het personeel statuut, het zakelijk statuut en het gemengd statuut. Het i.p.r. houdt zich ook bezig met de vraag of buitenlandse rechtsfeiten in Nederland kunnen worden erkend. Een goed voorbeeld hiervan is de Wet conflictenrecht echtscheiding van 10 april 1981.

Samenvattend: volgens de verwijzingsregels van ons i.p.r. passen wij hier te lande op vreemdelingen hun eigen nationale personenrecht toe. Anders gezegd: Nederland hanteert het nationaliteitsbeginsel. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dit als uitgangspunt in feite correct is, maar dat door allerlei ontwikkelingen meer en meer aansluiting wordt gezocht bij het domiciliebeginsel. Soms kan dat ook niet anders: de rechter wordt geacht recht te spreken en zal altijd rekening houden met de omstandigheden van het geval zoals het aan hem wordt voorgelegd, de uitspraken die zowel nationaal als internationaal gebaseerd zijn op het EVRM nopen ertoe, en dat in toenemende mate, van dat grondprincipe af te wijken. Echter en nogmaals, die ambtenaar van de burgerlijke stand en die ambtenaar Burgerzaken zitten wat dat betreft min of meer in de frontlijn; zij hebben duidelijke wettelijke voorschriften nodig die eenduidig, vanuit oogpunt van rechtsgelijkheid en rechtszekerheid, in dit land worden toegepast; zij maken zelf in feite geen beleid. Hier ligt een spanningsveld dat niet moet worden ontkend en niet mag worden onderschat. Hierin ligt tevens een uitdaging besloten om vanuit de dagelijkse praktijkervaring in goed overleg met het parket van de officier van justitie, dan wel vertegenwoordigers van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie kan het zijn te komen tot een kwalitatief hoge wet- en regelgeving. Uiteraard met begrip voor het feit dat "de politiek" hierin over het algemeen het laatste woord heeft.

4 Huwelijk

Ik neem u mee met een wandeling door de Burgerzaken tuin en wij komen daar de volgende gevallen c.q. mensen tegen.

Op 8 oktober 1993 wordt in de gemeente V. een kind geboren dat volgens haar geboorteakte de wettige dochter is van de echtelieden Hamou en Zaida (namen gefingeerd). Het huwelijk van deze ouders is voltrokken op het Marokkaanse consulaat Generaal te Rotterdam. Spoedig hierna blijkt dat de moeder van dit kind bij Koninklijk Besluit van 29 juli 1989 de Nederlandse nationaliteit heeft verkregen. Tengevolge van deze naturalisatie heeft zij overigens haar Marokkaanse nationaliteit niet verloren. De ambtenaar van de burgerlijke stand van de geboortegemeente vraagt aan de officier van justitie verbetering van de geboorteakte van dit kind. De officier neemt dit verzoek over en overweegt in zijn vordering aan de rechtbank van 's-Hertogenbosch:

- dat een voorgenomen huwelijk *in Nederland* tussen echtgenoten, waarvan er één (ook) de Nederlandse nationaliteit bezit, slechts wat de vorm betreft rechtsgeldig kan worden voltrokken ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand, die daarbij de voorschriften van het Nederlands recht in acht neemt; nu vorenstaand huwelijk is voltrokken op het Marokkaanse consulaat komt dit niet voor erkenning in aanmerking;

- dat X derhalve is geboren als natuurlijk kind van (in ieder geval de Nederlandse) Zaida en aktenummer (...) misslagen bevat die grond opleveren tot verbetering;

Hij vordert:

- dat de rechtbank de verbetering zal gelasten van het register van geboorten van het jaar 1993 van de gemeente V., in diër voege dat in de daarin voorkomende aktenummer (...) zal worden doorgehaald de huidige geslachtsnaam van het kind, zijnde Hamou, en dat daarvoor in de plaats zal worden gesteld de geslachtsnaam van de moeder, zijnde Zaida;

- dat zullen worden doorgehaald de woorden "Hamou en van diens echtgenote".

De rechtbank 's-Hertogenbosch overweegt in zijn beschikking van 20 november 1995 het volgende:

Het standpunt van de officier van justitie houdt in dat, aangezien de vrouw Zaida ten tijde van de huwelijksvoltrekking (ook) de Nederlandse nationaliteit bezat, het huwelijk in Nederland slechts rechtsgeldig had kunnen worden voltrokken ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand. Ingevolge art. 4 van de Wet conflictenrecht Huwelijk kunnen aanstaande echtgenoten van vreemde nationaliteit weliswaar rechtsgeldig op hun ambassade of consulaat in Nederland in het huwelijk treden, maar deze uitzondering zou blijkens de memorie van toelichting uitsluitend voor niet-Nederlanders gelden. (...) Artikel 4 van de Wet conflictenrecht Huwelijk bepaalt dat een huwelijk wat de vorm betreft in Nederland slechts rechtsgeldig kan worden voltrokken door een ambtenaar van de burgerlijke stand, "behoudens de bevoegdheid van diplomatieke en consulaire ambtenaren." Deze bepaling laat de mogelijkheid van erkenning van de geldigheid van een huwelijksvoltrekking in Nederland door buitenlandse consulaire of diplomatieke ambtenaren derhalve onverlet, zonder overigens aan te geven in welke gevallen. Blijkens de memorie van toelichting bij de genoemde wet kan een dergelijke huwelijksvoltrekking in beginsel worden erkend, "indien de aanstaande echtgenoten de nationaliteit van de consulaire of diplomatieke ambtenaar te wiens overstaan het huwelijk wordt voltrokken bezitten dan wel indien één hunner die nationaliteit bezit en de ander de nationaliteit van een ander land, niet zijnde Nederland, en deze ambtenaar het recht van de Staat die hem heeft aangesteld in acht heeft genomen."

Deze toelichting maakt duidelijk dat een huwelijk gesloten door een (daartoe bevoegd) consulaire of diplomatieke ambtenaar tussen twee onderdanen van de staat van herkomst van die ambtenaar in beginsel wél, doch een door een dergelijk ambtenaar gesloten huwelijk tussen een buitenlander en een monopatrider Nederlander nimmer voor erkenning in aanmerking komt.

De toelichting bespreekt evenwel niet de situatie waarin, zoals in het onderhavige geval, de aanstaande echtgenoten een gemeenschappelijke buitenlandse nationaliteit bezitten, terwijl een van hen tevens

Nederlander is.

De memorie van toelichting noch redenen van openbare orde nopen tot de conclusie dat de onderhavige huwelijksvoltrekking als ongeldig moet worden aangemerkt. Daarentegen bestaat alle aanleiding deze huwelijksvoltrekking rechtsgeldig te achten, gelet op de strekking van het aan de Wet conflictenrecht Huwelijk ten grondslag liggende Haags Huwelijksverdrag 1978. Dit Verdrag berust op het beginsel dat aan de totstandkoming en erkenning van huwelijken in het internationaal rechtsverkeer zo weinig mogelijk beletselen in de weg behoren te staan. Daarbij is gepoogd een dusdanige regeling op te stellen, dat 'hinkende' huwelijken (hewelijken die in het ene land wèl en in het andere land niet als gesloten worden beschouwd) zoveel mogelijk worden vermeden. Het onthouden van rechtsgevolg aan de onderhavige huwelijksvoltrekking zou tot consequentie hebben, dat partijen in Marokko wèl maar in Nederland niet als gehuwd worden beschouwd, met alle onwenselijke neveneffecten voor betrokkenen van dien.

Het vorenstaande leidt tot de conclusie dat het huwelijk van betrokkenen als rechtsgeldig dient te worden aangemerkt, zodat de vordering behoort te worden afgewezen.

Deze beschikking werd als het ware vooraf gegaan door een min of meer identieke beschikking van de rechtbank Utrecht van 14 juni 1995. Het ging hierbij om het volgende: Partijen zijn op 19 augustus 1993 op het Turkse consulaat te Deventer met elkaar gehuwd. Vervolgens zijn zij op 21 oktober 1993 te Utrecht gehuwd. De vrouw heeft de Turkse nationaliteit en sedert 13 augustus 1993 tevens de Nederlandse nationaliteit, en de man heeft de Turkse nationaliteit. De rechtbank is van oordeel dat het op 19 augustus 1993 op het Turkse consulaat te Deventer gesloten huwelijk rechtsgeldig is en zal derhalve het verzoek tot echtscheiding ten aanzien van dat huwelijk toewijzen. Nu partijen reeds ghuwd zijn, zal de rechtbank het op 21 oktober 1993 te Utrecht tussen partijen gesloten huwelijk nietig verklaren. De rechtbank spreekt vervolgens de echtscheiding uit tussen partijen die op 19 augustus 1993 op het Turkse consulaat te Deventer met elkaar zijn gehuwd en verklaart het op 21 oktober 1993 te Utrecht tussen partijen gesloten huwelijk nietig.

In de Commissie van Advies voor de zaken betreffende de burgerlijke staat en de nationaliteit zijn deze uitspraken besproken. Afgesproken is ten aanzien van de eerstgenoemde uitspraak van de rechtbank uit 's-Hertogenbosch cassatie in het belang der wet aan te vragen. Dit is inmiddels gebeurd. Advocaat generaal Prof. Strikwerda is dan aan zet; hem is gevraagd in deze aangelegenheid te concluderen [zie voor het vervolg in deze zaak het naschrift bij dit artikel, red.].

Uitgangspunt voor de commissie is het nog steeds gehanteerde standpunt dat een huwelijksvoltrekking in Nederland waar iemand van Nederlandse nationaliteit bij betrokken is alleen rechtsgeldig kan geschieden ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand. Volgens de verdragen waarbij over en weer diplomatieke

vestigingen werden toegelaten, kan het worden toegestaan dat op die diplomatieke vestigingen huwelijken worden voltrokken. Daarbij gelden dan in principe twee randvoorwaarden die in dit kader van belang zijn:

(1) de diplomatieke vertegenwoordiger moet daartoe naar zijn eigen landsrecht de bevoegdheid bezitten;

(2) er mag niet iemand van Nederlandse nationaliteit bij betrokken zijn.

Via de vertegenwoordiger van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in de commissie van advies zijn zowel de Marokkaanse als Turkse ambassade hier te lande gewezen op de onwenselijkheid van deze handelingen, wanneer daarbij iemand van Nederlandse nationaliteit betrokken is. Mede in het belang van hun burgers, de mensen die het betreft. Zij denken immers dat zij rechtsgeldig getrouwd zijn hetgeen meestal blijkt op het moment van geboorteaangifte, met alle gevolgen vandien.

De Hoge Raad der Nederlanden heeft overigens zijdelings reeds met een dergelijke zaak te maken gehad. De uitspraak in deze kwestie dateert van 19 april 1996.

Het ging hier, voor zover van belang, om het volgende: bij verzoekschrift van 29 september 1994 heeft de man de rechtbank (in Maastricht) verzocht tussen partijen op grond van duurzame ontwijking van het huwelijk de echtscheiding uit te spreken. Daarbij stelde de man dat partijen op 14 oktober 1993 in het consulaat van Marokko te Rotterdam waren gehuwd. De vrouw heeft een verweerschrift tevens antidotaal rekest ingediend waarbij zij onder meer stelde dat partijen op 12 augustus 1992 te Taza in Marokko waren gehuwd en dat het door de man gestelde met betrekking tot plaats en tijd van het huwelijk derhalve onjuist was. De rechtbank heeft partijen niet ontvankelijk verklaard in hun respectieve verzoeken. Daarbij overwoog de rechtbank

(a) dat partijen blijkens de door de man overgelegde akte van 14 oktober 1993 tot herbekrachtiging van de huwelijksakte bij scheidingsakte van 24 augustus 1993 naar Marokkaans recht zijn gescheiden en dat zij op 14 oktober 1993 weer met elkaar zijn gehuwd, althans de huwelijksakte hebben herbekrachtigd in het consulaat van Marokko;

(b) dat de vrouw de Marokkaanse nationaliteit bezit en de man zowel de Marokkaanse als de Nederlandse nationaliteit;

(c) dat, nu de man op 14 oktober 1993, ten tijde van de huwelijksluiting casu quo herbekrachtiging van de huwelijksakte reeds de Nederlandse nationaliteit bezat, dit huwelijk casu quo de herbekrachtiging van de huwelijksakte naar Nederlands recht nietig is, hetgeen leidt tot de conclusie dat partijen reeds gescheiden zijn en het belang bij hun verzoeken ontbreekt. De man heeft bij verweerschrift gesteld dat partijen op 24 augustus 1993 naar Marokkaans recht zijn gescheiden en dat deze ontbinding van het huwelijk overeenkomstig art. 2 van de Wet van 25 maart 1981, Stb. 166, houdende regeling van het conflictenrecht inzake ontbinding van het huwelijk en scheiding van tafel en bed in Nederland wordt erkend. Het Hof heeft het namens de vrouw ingestelde hoger beroep verworpen. Daartoe overwoog het dat, nu de vrouw tegen de conclusie van de Rechtbank dat het in het Marok-

kaanse consulaat te Rotterdam op 14 oktober 1993 gesloten huwelijk case quo verrichte herbekrachtiging van de huwelijksakte naar Nederlands recht nietig is, geen grief heeft aangevoerd, in hoger beroep van die nietigheid moet worden uitgegaan en dat het Hof het ervoor houdt dat partijen al gescheiden zijn, namelijk naar Marokkaans recht bij scheidingsakte van 24 augustus 1993. Weliswaar heeft de vrouw, aldus het Hof, in hoger beroep aangevoerd dat ook die scheiding om de door haar aangevoerde redenen nietig is, maar die stelling vraagt in feite om een verklaring voor recht in het kader van een in Nederland gevoerde echtscheidingsprocedure, welke verklaring zeker niet voor het eerst in hoger beroep kan worden gevorderd. Hiertegen keert zich het middel. De Hoge Raad acht dit gegrond en besluit uiteindelijk tot vernietiging van de beschikking van het Gerechtshof en verwijst het geding naar het Hof te Arnhem ter verdere behandeling en beslissing. Wordt vervolgd moet u maar denken.

Interessant is overigens kennis te nemen van de overwegingen die Advocaat-Generaal Prof. Strikwerda hanteert en die de Hoge Raad uiteindelijk in de conclusie overneemt. Op pagina 7 bij overweging 19 stelt hij onder meer: Een hier te lande door een consulaire of diplomatieke ambtenaar van een vreemde mogendheid voltrokken huwelijk is van rechtswege nietig, indien één van de partijen ten tijde van de voltrekking van het huwelijk de Nederlandse nationaliteit bezat. De regel brengt mee dat evenmin sprake kan zijn van erkenning van een zodanig huwelijk. Zie MvT bij Wet conflictenrecht Huwelijk.

Uiteraard zullen we de uitkomst van een en ander met belangstelling volgen. In de dagelijkse praktijk in Rotterdam zijn veel problemen hierop terug te brengen. Hoezeer naar mijn mening de Nederlandse bepalingen alsmede de Nederlandse stellingname terzake vast staan en bekend zijn bij de Marokkaanse diplomatieke vertegenwoordigers, dagelijks worden we hiermee toch geconfronteerd. Je kunt hieromtrent een paar dingen zeggen:

(1) moet in de sfeer van de Nederlandse naturalisatieprocedure niet nog nadrukkelijker worden gewezen op deze zaken, voor zover dat overigens al niet gebeurt;

(2) kiest men ervoor om de Nederlandse nationaliteit te aanvaarden dan is dat niet vrijblijvend, dan wordt de Nederlandse nationaliteit de effectieve en kan men dus naar Nederlands recht geen rechtsgeldige handelingen in de sfeer van dit onderdeel van het familierecht in de Marokkaanse sfeer verrichten;

(3) moet op diplomatiek niveau niet stilliger, wellicht strenger, worden opgetreden tegen deze handelingen

(4) moet in de werkgroep die Nederlands/Marokkaanse problematiek bespreekt niet dringender op deze zaak worden ingegaan

immers het is bepaald niet in het belang van de betreffende mensen; zij dienen zich te realiseren dat Nederland hen onderwerpt aan het Nederlandse recht waar het gaat om het rechtsgeldig verrichten van deze handelingen.

In de praktijk worden we hiermee zeer regelmatig geconfronteerd. In Rotterdam vrijwel dagelijks!! Het is een gegeven dat het huwelijk in de Marokkaanse visie een verdrag is, dat het samenleven tussen een man en een vrouw

“toestaat”. Het huwelijkscontract is een civielrechtelijke overeenkomst. Een huwelijk komt naar Marokkaans recht alleen effectief tot stand, als bij de huwelijksluiting twee “adouls” aanwezig zijn. Wanneer een huwelijk van Marokkanen hier te lande alleen voor de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt voltrokken is aan deze voorwaarde van het Marokkaanse recht niet voldaan. In zo'n geval verdient het aanbeveling, partijen te adviseren zich tot de Marokkaanse vertegenwoordiging te wenden om te vragen of een andere huwelijksluiting voor de bevoegde consulaire ambtenaar noodzakelijk is. In Rotterdam beschikken we daartoe over een verklaring die in het Frans en in het Arabisch is gesteld.

5 Huwelijksontbinding

Vaker nog zijn er problemen op het gebied van de huwelijksontbinding ; in dit verband dan met name doelend op de huwelijksontbinding door middel van “verstoting”. Een strikt eenzijdige handeling van de man, die overigens wel aan enkele vormvereisten is gebonden. Met het toenemen van de contacten met mensen afkomstig uit landen waar dit instituut bestaat, werden de collega's Burgerzaken in den lande eveneens in toenemende mate geconfronteerd met problemen dienaangaande. Problemen die te maken hadden met het al of niet aanvaarden van in het buitenland en zelfs op Nederlands grondgebied tot stand gekomen verstotingen. Dit leidde ertoe dat er zelfs in Staatsblad 166 van 1981 werd gepubliceerd: de “Wet van 25 maart 1981 houdende regeling van het conflictenrecht inzake ontbinding van het huwelijk en scheiding van tafel en bed en de erkenning daarvan, in verband met de bekrachtiging van de Verdragen van Luxemburg en 's-Gravenhage inzake erkenning van beslissingen betreffende de huwelijksband, onderscheidenlijk de erkenning van echtscheidingen en scheidingen van tafel en bed”; deze wet wordt geciteerd als Wet conflictenrecht echtscheiding. In deze wet wordt een liberaal beleid bevestigd met betrekking tot de aanvaarding van in het buitenland tot stand gekomen echtscheidingen. Uitgangspunt hierbij is in feite: aanvaarden als aan enkele voorwaarden is voldaan.

Met betrekking tot verstoting bepaalt artikel 3 van deze wet:

Een ontbinding van het huwelijk buiten het Koninkrijk uitsluitend door een eenzijdige verklaring van de man tot stand gekomen, wordt niet erkend, tenzij (a) de ontbinding van het huwelijk in deze vorm overeenstemt met de personele wet van de man; (b) de ontbinding ter plaatse waar zij geschiedde rechtsgevolg heeft; en (c) duidelijk blijkt dat de vrouw uitdrukkelijk of stilzwijgend met de ontbinding van het huwelijk heeft ingestemd of zich daarbij heeft neergelegd.

Uitgangspunt hierbij is dus niet aanvaarden, behalve in bepaalde gevallen. De invoering van deze wet bracht enerzijds een stuk duidelijkheid, anderzijds een verslechtering teweeg voor bepaalde mensen. Voor deze wet werden verstotingen die

in Marokko door aldaar wonende alleen de Marokkaanse nationaliteit bezittende mensen waren tot stand gekomen, in Nederland geaccepteerd. Sinds deze wet moest voor het aanvaarden van verstotingen hier te lande de verstoten vrouw dus de hierboven genoemde voorwaarde *c* vervullen. Ik moet u bekennen dat ik dat destijds met grote aarzeling aan de man of de vrouw meedeelde, omdat ik althans in mijn beleving iets onwezenlijks vroeg. Ik heb mij destijds dan ook wel afgevraagd welk Nederlands belang gediend wordt met deze voorwaarden en mij daarbij tevens de vraag gesteld waarom ook nu een dergelijke verstoting op vertoan van de noodzakelijke bewijsstukken niet gewoon kan worden geaccepteerd. Ik moet echter toegeven dat na aanvankelijke aarzeling toch al vrij snel op een goede manier met deze bepaling kon worden omgegaan. Nog immer worden desgevraagd verklaringen overgelegd waarvan de inhoud bijvoorbeeld als volgt luidt:

Attestation Administrative

Le Président du Conseil Municipal de la Ville de X, atteste, avoir reçu le 11 Janvier 1996 de la part de la nommée Y la déclaration suivante: "Après ma répudiation de mon ex-époux Z suite a la loi et la chariaa Islamique et la saint Coran, je lui autorise de se remarier sans aucune objection da ma part." Suite a cette déclaration j'ai délivré a l'intéressée la présente attestation pour lui servir et valoir ce que de droit.

Het is mij overigens wel eens overkomen dat een Marokkaanse man die bij ons wilde trouwen en met de mededeling geconfronteerd werd dat hij een dergelijke verklaring bij zijn ex-vrouw in Marokko moest aanvragen, met grote nadruk stelde dat hij nimmer aan zijn voormalige echtgenote deze "toestemming" zou vragen omdat hij dat gezichtsverlies vond. Uit de woorden van de Memorie van Toelichting van de Wet conflictenrecht echtscheidingen blijkt in feite dat de reden voor het in algemene zin toch stellen van een strenge eis in deze voortvloeit uit het gehanteerde uitgangspunt dat de verstoting in feite strijdig is met de Nederlandse openbare orde.

In mijn bijdrage in Het Personeel Statuut van september-oktober 1989 over deze materie besluit ik met de volgende woorden:

Toch blijf ik van mening dat de eis van instemming in het geval twee in Marokko woonachtige uitsluitend de Marokkaanse nationaliteit bezittende mensen in Marokko een huwelijksontbinding door middel van verstoting naar geldend plaatselijk recht tot stand brengen zou moeten worden heroverwogen.

Dat lijkt thans het geval te zijn. Echter, niet ieder schijnt het hiermee eens te zijn. Volgens *Contrast* van 16 mei 1996 is de Marokkaanse Vrouwen Vereniging Nederland (MVVN) daarover zelfs woedend en vindt dat "Nederland zich hiermee

medeplichtig maakt aan schending van mensenrechten in Marokko." Dat verwacht je niet van Nederland. Het bevestigt de zwakke positie van vrouwen in Marokko. L. Jordens-Cotran, kenner van het Marokkaanse familierecht, toont wel enig begrip voor het Nederlandse plan. Ik moet u zeggen dat ik mij uitermate verbaas over de boven geciteerde terminologie dat Nederland zich medeplichtig maakt aan schending van de mensenrechten in Marokko. De mensen die dit beweren zouden er beter aan doen hun energie aan te wenden om in Marokko zelf wijzigingen in het beleid terzake door te voeren. De reden voor deze aanpassing is louter praktisch. Momenteel zijn er enkele honderden Marokkanen in Nederland aan wie naturalisatie geweigerd wordt omdat zij als polygaam geregistreerd staan. Polygamie wordt door het Ministerie van Justitie gezien als teken dat men niet is geïntegreerd in de Nederlandse samenleving. De Raad van State heeft in beroepszaken deze lijn ook immer vastgehouden en motiveert dat bijvoorbeeld als volgt:

Binnen de Nederlandse rechtsorde wordt polygamie in het algemeen niet aanvaardbaar geacht. Polygamie is immers in strijd met de grondslag van het Nederlandse huwelijksrecht. Persoonlijk kan ik mij hierin vinden.

Moeite heb ik met het bij het Ministerie van Justitie bestaande beleid om de instemmingsverklaring van de vrouw ook van toepassing te laten zijn op verstotingen die in Marokko voor het inwerking treden van de Wet conflictenrecht echtscheiding tot stand zijn gekomen.

In de beschouwing over het al of niet aanvaarden van verstotingen kan niet ontbreken het arrest van de Hoge Raad der Nederlanden van 31 oktober 1986. In dit arrest oordeelde de Hoge Raad op een eis tot cassatie in het belang der wet dat "een ontbinding van het huwelijk, tot stand gekomen door een eenzijdige verklaring van de man, kan, wanneer de voor die ontbinding wezenlijke verklaring wordt afgelegd in Nederland, hier te lande niet worden erkend." Aan deze erkenning staat in de weg de regel dat in Nederland een huwelijk, afgezien van ontbinding door de dood of door vermissing van een der echtgenoten en een daarop gevolgd huwelijk van de ander overeenkomstig het ter zake toepasselijke recht, uitsluitend kan worden ontbonden door een uitspraak van de Nederlandse rechter gevolgd door inschrijving van die uitspraak in de registers van de burgerlijke stand. Anders dan de rechtbank heeft geoordeeld, kan erkenning van een ontbinding van het huwelijk, tot stand gekomen uitsluitend door een eenzijdige verklaring van de man, wanneer de voor die ontbinding wezenlijke verklaring hier te lande is afgelegd, niet worden gebaseerd op analogische toepassing van art. 3 Wet conflictenrecht echtscheiding. Blijkens de bewoordingen van en de toelichting op die bepaling ligt daaraan ten grondslag dat verstotingen als de onderhavige, zózeer in strijd zijn met fundamentele beginselen van de Nederlandse rechtsorde dat zij, zelfs als die rechtsorde daarbij niet is betrokken, hier te landen niet kunnen worden erkend.

Een duidelijke uitspraak van de Hoge Raad die binnen de kringen van ambtenaren van de burgerlijke stand werd toegejuicht. Eindelijk komt er, zo dachten wij, nu een einde aan de verstotingen die plaatsvinden op de Marokkaanse consulaten in Nederland. Niets is echter minder waar, wij worden nog zeer regelmatig geconfronteerd met dergelijke verstotingen die wij consequent niet

aanvaarden. De Marokkaanse diplomatieke vertegenwoordigers zijn daarvan overigens op de hoogte; helaas gaan zij daaraan kennelijk voorbij. Dit is bepaald niet in het belang van hun hier te landen woonachtige landgenoten.

Overigens kom je daarbij wel eens een enkele keer in gewetensnood. Stel: een Marokkaanse vrouw is op het Consulaat in Rotterdam naar Marokkaans recht verstoten door haar Marokkaanse man. De vrouw trouwt enige tijd later op datzelfde consulaat met een andere Marokkaanse man. Het leven gaat verder en die (tweede) echtgenoot verschijnt op enig moment bij de ambtenaar van de burgerlijke stand om geboorteaangifte te doen. Wat doe je dan, blijf je consequent de verstoting afwijzen en dus ook impliciet het tweede huwelijk (de Marokkaanse vrouw kan immers niet met meerdere mannen tegelijkertijd getrouwd zijn) of laat je je in een dergelijke situatie leiden door het belang van het zojuist geboren kind. In de praktijk wordt voor dat laatste gekozen; er zal dus een Nederlandse geboorteakte worden opgemaakt die afgeleid is van de Marokkaanse werkelijkheid.

6 Erkenning van kinderen

Vrij regelmatig worden we geconfronteerd met vragen over de mogelijkheid van erkenning van een kind door een Marokkaanse man. Gezien de toepassing van het nationaliteitsbeginsel, waarvan ik straks sprak, en mede gezien de in feite nog immer ongeschreven regels van IPR zal de man dus niet worden toegelaten tot erkenning bij de Nederlandse ambtenaar van de burgerlijke stand. Toch worden in de praktijk van de burgerlijke stand in Nederland wel Marokkanen tot erkenning toegelaten. Het zou een enkele keer kunnen gebeuren vanwege onwetendheid respectievelijk onbekendheid met deze materie; dit zal overigens sporadisch voorkomen. Wat wel regelmatig voorkomt is dat de rechter uitsprekt dat de man tot erkenning moet worden toegelaten; waarbij de rechter in zijn overwegingen, al dan niet met verwijzing naar het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, zal aansluiten bij het domiciliebeginsel en als zodanig constateert:

- (1) dat het kind in Nederland is geboren;
 - (2) dat het kind en zijn moeder in Nederland woonachtig zijn;
 - (3) dat zij de Nederlandse nationaliteit bezitten;
 - (4) dat de erkenner de Marokkaanse nationaliteit bezit en hier te lande reeds (...) jaar woonachtig is;
 - (5) dat erkenner, moeder en kind in gezinsverband wonen/leven;
 - (6) dat het in het belang van het kind is deze situatie te bestendigen.
- Op grond waarvan de man kan worden toegelaten tot erkenning.

Het is de taak van de ambtenaar van de burgerlijke stand om mensen op deze mogelijkheid te wijzen. Ik zei het eerder al de ambtenaar van de burgerlijke stand voert in eigen verantwoordelijkheid de wet uit; hij/zij maakt geen beleid. In de voorlichtende taak dienen betrokkenen dan wel te worden gewezen op de mogelijkheid van artikel 27 BWI:

“Naar aanleiding van een besluit van een ambtenaar van de burgerlijke stand om op grond van artikel 18b of 20c te weigeren een akte van de burgerlijke stand op te maken, een latere vermelding toe te voegen of, buiten het geval van stuiting van het huwelijk en dat van afgifte van een afschrift of uittreksel, aan een verrichting mee te werken, hebben belanghebbende partijen de bevoegdheid zich binnen zes weken na de verzending van dat besluit bij verzoekschrift te wenden tot de rechtbank binnen welker rechtsgebied de standplaats van de ambtenaar van de burgerlijke stand is gelegen.”

In feite wordt bij de mogelijkheid van verbreking van de relatie met een kind, de ontkenning of de ontkenning/erkenning op dezelfde manier geredeneerd.

7 Voornaamgeving

Een apart aandachtsveld in de sfeer van de geboorteaangifte is de problematiek van de voornaamgeving. Zowel bij Turken als Marokkanen hanteren we een lijst met toegestane voornamen. De lijst geeft bovendien aan wat de juiste schrijfwijze van deze namen is. Overigens blijkt in de praktijk dat de Turkse autoriteiten iets gemakkelijker met deze materie omgaan dan de Marokkaanse. Het Turkse consulaat stuurt de relevante stukken op naar de oorspronggemeente in Turkije; daar wordt ongeacht de lijst de voornaam al snel geaccepteerd, mits het een duidelijk Turks woord, dan wel betekenis heeft. De Marokkaanse vader die door de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt gewezen op de juiste schrijfwijze van een Marokkaanse voornaam dan wel wordt gewezen op het feit dat puur Nederlandse voornamen niet worden geaccepteerd door de eigen autoriteiten, en die vervolgens toch zijn zin wil hebben, krijgt wat ons betreft zijn zin. Na enkele dagen komt hij absoluut terug om de gegevens te laten verbeteren, omdat het Marokkaans consulaat geen paspoort voor het kind zal verstrekken. Als wij hem dan wijzen op het feit dat via de rechtbank voornaamswijziging moet worden aangevraagd is (om het zo maar eens te formuleren) Leiden in last.

8 Lijkbezorging

Voor de volledigheid wil ik tenslotte melden dat in de sfeer van de lijkbezorging nog al eens het verzoek komt om binnen 36 uur na het overlijden tot lijkbezorging te kunnen overgaan. De hoofdregel bij lijkbezorging in Nederland is dat dit uiterlijk de vijfde dag na overlijden dient te geschieden. Deze termijn kan worden verlengd wanneer bijvoorbeeld familieleden uit het buitenland afkomstig zijn. Daartoe is een vergunning nodig van de burgemeester; bevoegde burgemeester is degene van de plaats waar het lijk zich bevindt. Hij kan, een geneeskundige gehoord, een andere termijn stellen. Begraving of verbranding binnen 36 uur mag de

burgemeester slechts toestaan in overeenstemming met de officier van justitie. Al jaren bestaat in Rotterdam vanuit de burgerlijke stand de afspraak met het parket van de officier van justitie dat deze verzoeken niet zullen worden gehonoreerd.

9 Afsluiting

Met een blik op de klok moet ik onderhand tot een afsluiting komen. In het werk van de ambtenaar Burgerzaken staat het publiek, de klant centraal. De laatste jaren laten zien dat de "samenstelling" van het publiek drastisch is gewijzigd. Dit vroeg ook een wijziging in de opstelling van de ambtenaar Burgerzaken. Daarnaast komt de ambtenaar Burgerzaken door die gewijzigde samenstelling van het publiek in aanraking, nog immer in toenemende mate, met andere rechtsstelsels. Hierin ligt een uitdaging; een uitdaging om de klant of op een goede manier met deskundigheid zelf te helpen, dan wel de klant op een adequate wijze te verwijzen naar een andere instantie.

Met tevredenheid kan worden geconstateerd dat de collega's bij de afdelingen Burgerzaken van gemeenten in verreweg de meeste gevallen van publiekscontacten daarin slagen. Tevreden klanten dus en tevreden ambtenaren Burgerzaken. Er zijn echter situaties waarin een bepaald spanningsveld bestaat; er zijn situaties waarvan moet worden vastgesteld dat zij niet tot tevredenheid opgelost kunnen worden. Hiermee krijg je te maken wanneer met name mensen afkomstig uit landen waar in feite op de Islam gebaseerd recht geldt je ambtelijke pad kruisen.

Hiervoor moet tenminste wederzijds begrip bestaan, met nadruk op wederzijds. Ook zal naar mijn mening veel moeten worden gedaan aan voorlichting. Bijvoorbeeld als een Marokkaan of Turk tot Nederlander naturaliseert dan zal hij zijn oorspronkelijke nationaliteit behouden. Echter vanaf de naturalisatie is de Nederlandse nationaliteit voor ons de effectieve nationaliteit; hierop moeten deze mensen goed en bij voortduring worden gewezen. Over de vraag of het verstandig is de oorspronkelijke nationaliteit te kunnen behouden laat ik mij maar niet uit. In de Eerste Kamer is daar onlangs nog een robbertje over gestoeid. Via de diplomatieke contacten zou vanuit de Nederlandse overheid bij voortduring het belang moeten worden onderstreept om met respect voor elkaars systeem met het oog op de mensen die het betreft, er alles aan te doen dat spanningsveld zo klein mogelijk te maken.

De mobiliteit van de mensen is groot; de grenzen binnen Europa vervagen. Wij zullen de blik op de volgende eeuw moeten richten, zonder daarbij het contact met het heden te verliezen. Ontwikkelingen als koppeling van bestanden zijn nog maar in een beginstadium. Zowel nationaal (de koppelingswet) als internationaal (ik noem ethernet) gebeurt hierin het een en ander. De ontwikkeling van chipkaarten gaat onverminderd door; gewerkt wordt aan een "burgerchipcard".

In al deze ontwikkelingen staat de mens centraal. Actief en passief. Dit vereist grote zorgvuldigheid en een voortdurende alertheid met betrekking tot privacy-aspecten. Hierin ligt niet alleen een uitdaging; hierin ligt ook een kans. Die

kans moeten we benutten. Per slot van rekening zal de ontwikkeling van het recht altijd achter de maatschappelijke ontwikkelingen aankomen; dat kan in feite niet anders. Het middelpunt in dit krachtenveld, die mens, dient gelijkwaardig te worden tegemoet getreden; hierbij kunnen wij ons laten inspireren door de prachtige woorden van Friedrich von Schiller's *Ode an der Freude* dat alle mensen broeders zullen worden.

10 Naschrift

Inmiddels heeft de Hoge Raad der Nederlanden op (vrijdag) 13 december 1996 uitspraak gedaan op de hierboven aangegeven eis tot cassatie in het belang der wet, ingesteld door de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad en gericht tegen een beschikking van de Arrondissementsrechtbank te 's-Hertogenbosch van 20 november 1995. In dit arrest komt de Hoge Raad, kort gezegd, tot de conclusie dat het onjuist is dat het voltrekken van huwelijken in Nederland ten overstaan van een buitenlandse consulaire ambtenaar, niet rechtsgeldig kan plaatsvinden, indien één der aanstaande echtgenoten de Nederlandse nationaliteit bezit.

In alle eerlijkheid kan worden gezegd dat een uitspraak met deze strekking niet werd verwacht. Het betekent immers dat een lijn die al vele, vele jaren bestond en die derhalve ook in de uitvoeringspraktijk duidelijk was, ineens werd doorbroken.

Inmiddels is volgens een persbericht van het Ministerie van Justitie van 4 april 1997 de ministerraad akkoord gegaan met een wijziging van de Wet conflictenrecht huwelijk.

Gebleken is, aldus dit persbericht, dat de huidige wet geen duidelijk antwoord geeft op de vraag of een huwelijk rechtsgeldig op een in Nederland gevestigd consulaat van een vreemde staat kan worden voltrokken als één van de partijen de Nederlandse nationaliteit uitsluitend of mede bezit. Het wetsvoorstel beoogt die duidelijkheid weg te nemen door te bepalen dat een dergelijk huwelijk in Nederland alleen rechtsgeldig kan worden voltrokken als er geen Nederlander bij betrokken is.

De voorgestelde bepaling is in overeenstemming met het dusver door betrokken Nederlandse overheidsinstanties gevoerde beleid. Volgens een ruwe schatting worden op consulaten in Nederland jaarlijks vijf- à zeshonderd huwelijken voltrokken tussen partijen waarvan de ene de Nederlandse nationaliteit uitsluitend of mede bezit. Er wordt geen bezwaar tegen gemaakt indien zo'n plechtigheid plaatsvindt nadat het huwelijk ten overstaan van de Nederlandse ambtenaar van de burgerlijke stand is voltrokken.

Het kabinet heeft de minister van justitie gemachtigd het wetsvoorstel voor advies naar de Raad van State te sturen.

Ik wacht met spanning de parlementaire behandeling af en hoop dat deze in relatief korte tijd kan plaatsvinden zodat ook inderdaad snel een einde komt aan deze onduidelijke en naar mijn mening ook uitermate onbevredigende situatie.

Tot het moment dat deze wetswijziging feitelijk is geëffectueerd dienen we

dus uitvoering te geven aan de uitspraak van de Hoge Raad. Dit betekent dat door buitenlandse consulaire ambtenaren in Nederland voltrokken huwelijken waarbij een Nederlandse partij betrokken is, voor erkenning in aanmerking komen. Aangezien de uitspraak geen overwegingen bevat die erop wijzen dat zij niet terugwerkt, dient ervan te worden uitgegaan dat de uitspraak terugwerkende kracht heeft.

De uitspraak biedt geen bruikbare criteria om de erkenning van de bedoelde consulaire huwelijken te weigeren, behoudens de hieronder aangegeven strijd met de openbare orde.

Er wordt derhalve geadviseerd om deze huwelijken waarvan na de datum van de uitspraak opname in de Gemeentelijke basisadministratie wordt verzocht, te erkennen behoudens strijd met de openbare orde. Dit betekent dat de huwelijken dienen te worden getoetst aan de norm van artikel 6 van de Wet conflictenrecht huwelijk en aan de bepalingen van de Wet voorkoming schijnhuwelijken (zie artt. 36a en 37, tweede lid, van de Wet GBA). Dit geldt zowel voor huwelijken die ná de uitspraak van de Hoge Raad zijn voltrokken als voor huwelijken die daarvoor zijn voltrokken. Indien het een huwelijk betreft dat voor 1 januari 1990 (de datum waarop de Wet conflictenrecht huwelijk in werking is getreden) is voltrokken, dan kan de erkenning met een beroep op de toen heersende opvatting over de geldigheid ervan worden geweigerd.